

Parohia Petriș
Protopopiatul Lipova
Arhiepiscopia Arad

Istoricul comunității parohiale. Parohia este situată în partea de sud-est a județului Arad, la o distanță de 106 km de municipiul Arad, reședința județului și la 70 de km de orașul Lipova cel mai apropiat oraș, teritoriul administrativ având limite formate din: spre nord: teritoriul administrativ al comunei Brazi; spre vest: teritoriul administrativ al comunei Săvârșin; spre sud: teritoriul administrativ al comunei Zam; spre est: teritoriul administrativ al comunei Zam;

Teritoriul administrativ – cu suprafața totală de 13.059 ha – al comunei Petriș cuprinde, în afara localității de reședință Petriș cinci sate aparținătoare:

- Ilteu – sat amplasat pe D. N. 7 la o distanță de 4 km față de Petriș
- Seliște – sat învecinat cu Petrișul situat la 1 km. de acesta;
- Corbești – sat situat pe drumul județean 707, la 3 km. de Petriș;
- Roșia-Nouă – sat situat la o distanță de 10 km. pe drumul județean 707 față de reședința de comună;
- Obârșia – cel mai îndepărtat sat, situat pe drumul județean 707 la o distanță de 15 km. față de Petriș;

Din primele documente rezultă că localitatea Petriș a luat ființă în anul 1337, așezată fiind pe valea numită „Burdujeni” purtând numele de Peterke (comună mică). Astfel în anul 1715 comuna Petriș avea un număr de 50 de gospodării de iobagi și 13 gospodării de jeleri, gospodării care după limbă erau 58 de gospodării de români și 5 gospodării de maghiari.

În anul 1869 localitatea Petriș avea o populație de 1256 de locuitori români de religie ortodoxă. Școala satului era din lemn și data din anul 1852. Învățător local era George Ciosescu, absolvent al Preparandiei din Arad, în anul 1852. Școala, conform unui document datat din 20 ianuarie 1869 de către Protopopiatul Vărădia, în subordinea căreia se afla, avea recenzați 43 de elevi.

Religia majoritară în comuna Petriș este ortodoxă. Locuitorii acestor ținuturi și-au cultivat și respectat de-a lungul timpului de religia strămoșească. Mărturii despre viața bisericească a românilor de pe valea Petrișului stau bisericile de mir cunoscute încă din secolul al XVIII-lea. Surse istoriografice menționează existența parohiei ortodoxe de la Petriș încă din primii ani ai secolului al XVIII-lea, mai precis în anul 1708. În anul 1728 făcea parte din Protopopiatul Vărădia, având 57 de case și fiind cea mai mare parohie dintre cele 21 câte alcătuiau acest protopopiat.

În conscripția din anul 1755 a episcopului Sinesie Jivanovici al Aradului, în localitatea Petriș, care avea doar 51 de case, este consemnată existența unei vechi biserici din lemn cu hramul „Bunavestire” care era frecventată și de credincioșii ortodocși din localitatea Corbești, deoarece aceștia nu aveau nici preot și nici biserică. Era slujită de protopopul Constantin Popovici și fiul său Zaharia Popovici.

Fiind într-o stare avansată de degradare, această biserică a fost demolată în anul 1763, în același an, fiind construit în locul ei un alt locaș de cult, tot din lemn, cu hramul „Sfântul Mucenic Gheorghe”.

Biserica a fost vizitată la data de 6 noiembrie 1848 de episcopul Gherasim Raț însoțit fiind de profesorul Vicenție Babeș. Era o vizitație canonică care avea menirea de a aduce populația „de pe calea rătăcirii pe cea a legalității” în numele Comitetului pentru apărarea Ungariei. Vizitația canonică nu a avut efectul scontat. Profesorul Vicențiu Babeș recunoaște că populația cercetată cu această ocazie era „temătoare și reținută față de tabăra opusă”. Se crede că episcopul a profitat de această ocazie pentru a-i îndruma pe credincioși la păstrarea credinței ortodoxe. În această sfântă biserică slujeau în anul 1849 doi preoți parohi – Iosif Popovici și Vichentie Popovici precum și un preot capelan care îndeplinea funcția preotească în dependență de parohi.

Și acest locaș sfânt a fost demolat în anul 1883, în locul lui construindu-se în același an actuala biserică cu hramul celei vechi, sfințită în anul 1884. A fost construită din cărămidă, în stil baroc-vienez, obișnuit în Banat. Interiorul are o boltă semmicilindrică „berceaux”, executată din cărămidă. Pictura murală din frescă efectuată în anul 1934 este opera pictorului Vlădescu din Lipova. Iconostasul și pardoseala bisericii sunt din lemn.

Biserica a fost sfințită de arhimandrit Policarp Morușca în anul 1934. Antimisul vechi datează din 1961 de la I. P. S. mitropolit și arhiepiscop Nicolae Corneanu.

Actuala biserică ortodoxă din parohia Petriș în perioada 1925-1934 a fost reparată de trei ori: în 1925 – 12000 lei; 1930 – 36000 lei; 1934 – 70000 lei. Ultima renovare a fost făcută prin jertfa credincioșilor și prin grija preotului Partenie Mârza și a fost sfințită de părintele episcop Grigore Comșa în același an 1934.

Matricolele botezaților, cununaților și morților se păstrează din anul 1943 iar arhiva din anul 1920. Din anul 1890 Parohia ortodoxă din Petriș alături de celelalte parohii din Corbești, Roșia-Nouă, Seliște și Ilteu au fost arondate protopopiatului Radna, cel al Vărădiei fiind desființat.

Preoți ce au slujit în cadrul Parohiei Petriș: Ioan (1709); Ioan (1728); Constantin Popovici (1728, 1755); Zaharia Popovici (1755); Iosif Popovici (1764, 1791); Ioan Popovici (1767); Iosif Popovici (1825, 1872); Petru Cimponeru (1826, 1854); Vichentie Popovici (1849, 1854); Ioan Popovici (1872); Iosif Cimponeriu (din 1871); Partenie Mârza, Crețu Gheorghe, Dan Petru, Simionescu Ștefan, Popa Pavel, Mititelu Mircea, Popa Ioan, părintele Gal, părintele Onea Crinel și în prezent Pr. Ștefan Dimitriu.

Parohia Petriș detine un cimitir în suprafață de 2,4 ha unde avem înmormântată familia Popovici dintre care au fost preoți și învățători.

Parohia în prezent sărbătorește hramul Bisericii în data de 23 aprilie închinată Sf. Mare Mc. Gheorghe și a doua zi de Crăciun se face adunarea Cercului Misionar Săvărsin. Iar la sărbătoarea Sf. Prooroc Ilie este ruga satului cu ieșire la Troița ce se află la Cota 0. Duminică seara avem un program catehetic de citire a Sf. Scripturi și în prima săptămână din Postul Mare în fiecare zi ne adunăm la Biserica din sat pentru serile duhovnicești unde avem invitat câte un preot din apropiere. În parohie se afla și Centrul de Recuperare și Reabilitare Neopsihiatrică Petriș cu care avem un contract de colaborare și diferite acțiuni cu adulții care locuiesc în acest centru.

Date de contact: Comuna Petriș nr. 284. Parohia nu are site și nici număr de telefon!

Bibliografie : Emil Murgu, *Comuna Petriș Trecut și prezent*, Ed. Minador, Arad, 2009.